

Cesar ima pravico terjati spoštovanje postav, jezika terjati nima pravice. Narodnega jezika ne sme ovirati, ne sme jemati ni za kazen, ni za državno korist. Pravici do narodnega jezika se ne sme, in veljavno ne more odpovedati nikdor, tudi celi narod ne. Kajti celi narod ni nikdar na svetu, in sedajnost ne sme krivice delati bodočnosti. Naša pravica je tudi naših potomcev pravica. Naša narodnost in naš jezik je blago izročeno, depositum, katero velja potomcem izročiti, ali brez potomstva umreti!

Nehajte torej, nehajte in zapustite krvavokrivični boj, odstopite od satansko brezbožne vojske zoper narodnost in jezik! Vi ne smete, Bog je svedok, Vi ne smete zmagati. In Vi narodi božji na zemlji! zapustite nemarnost, branite se; Bogu in svojim potomcem ste odgovorni.

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Hruške.

12. **Pikasti tern** (Punktirter Sommerdorn) raste po navadnih vrtih in krajih, tudi ob stezah. Drevo je veliko, jako trpeče, zdravo in obilne rodovitnosti; raste v težki in peščeni zemlji. Sad je bolj letni, velik, rujavkast, pa izvrsten za jed in dober za gospodarske potrebe.

13. **Bela maslenka** (weisse Herbstbutterbirne) raste po brežinah, vrtih in polju; vendar hoče nekoliko vlažne in nekaj rodovitne ilovce. Sad dozori meseca oktobra, kdaj še poprej; je srednje velikosti, belo-rumen; izvrsten za jesti, gospodarstvo in sušilo.

14. **Gruneckovka** (Gruneckovec, Winterbirne) se sadi po višinah, vrtih in polju. Drevo je čvrsto, zdravo, nobene čutljivosti, in jako velike rodovitnosti. Sad dozori v pozni jeseni; je zlo velik, zelen, prav dober za vžitek in dober za gospodarsko rabo.

15. **Podolgovatka** (lange grüne Herbstbirne) raste po bregih, vrtih in polju. Drevo je lepo, zdravo, in tudi po odsolčnih severnih krajih še velike rodovitnosti. Sad dozori meseca oktobra, je srednje velikosti, zelen in zlo dober za jed, dober pa za gospodarstvo.

16. **Sivka jesenska** (graue Herbstbutterbirne) se sadi po navadnih krajih kderkoli. Drevo raste zdravo, in je še celo v nekoliko vlažni zemlji rodovito. Sad je jesenski, jako priljubljen in čistan, ki se lahko proda; je velik rujavkast; izvrsten za vžitek, in dober za razno gospodarsko rabo.

17. **Württembergski kralj** (Roi de Württemberg) raste po navadnih krajih in vrtih. Drevo je sila rodovito; hoče pa rodovito zemljo. Sad dozori v začetku oktobra meseca ali vinotoka, je precej velik, rumen, nekolkor rudeč, jako dober za jed, in dober za gospodarstvo.

18. **Jesenska maslenka** (rothe Herbstbutterbirne) se sadi po navadnih krajih, vrtih in polju. Drevo je čvrsto in zdravo, rodovito pa posebno v ilovci. Rodi izvrstni jesenski sad, srednje velikosti, rujavkast; zlo dober za vžitek, in dober za gospodarsko rabo.

19. **Rudeča maslenka bergamotska** (rothe Bergamotte) raste po vrtih, polju in navadnih krajih. Drevo je zdravo, in jako rodovito; želi pa toplo zemljo, bolj peščeno. Sad je jesenski, srednje velikosti, sivo-rujav; jako dober za jed, in dober za gospodarstvo.

20. **Krasana** (Crasanne) se sadi po vrtih, polju in navadnih krajih. Drevo in sad je velike vrednosti, ki dozori v pozni jeseni, in je zlo ljubljen, ki se lahko proda na gloma; je skoraj velik, zelen in prav dober za jesti, dober pa za gospodarsko rabo.

21. **Motovka** (Wildling von Matte) raste po bregih, vrtih in polju. Drevo povsod rado raste, le v presuhi zemlji ne; je pa zlo rodovito in prekoredno trpeče. Sad je pozni jesenski, srednje velikosti, zelen, dober za jed in gospodarstvo.

22. **Hardeponka** (Hardenponte-Winterbutterbirne) se sadi po vrtih, polju in navadnih krajih; močno in zdravo raste in je jako rodovito. Sad je jesenski precej pozni, pa zlo čistan; velik, zeleno-rumen, izvrsten za jed in dober za gospodarstvo.

23. **Dilevka** (Diel's Butterbirne) sadi se po navadnih krajih, vrtih in polju; drevo je zlo rodovito. Sad je

pozni jesenski, velik, zeleno-rumen, rujavo-pikast; za kuhinsko rabo v vsaki zemlji dober, za jed pa mora dozoreti v vlažni mastni zemlji, da bo posebno slasten in dober za gospodarstvo.

24. **Kalomanka zimaska** (Calomas köstliche Winterbirne) raste po vrtih, polju in navadnih krajih in je velike rodovitnosti. Sad je jesenski, precej pozni, srednje velikosti, zelenkast, dišeči; prav dober za vžitek in dober za gospodarstvo. (Dalje prih.)

Pod lipo.

(Zbrano je mnogo kmetov pri Ljubomiru.)

Semenko. Kaj pa važnega delajo zdaj naši državni poslanci v dunajski zbornici.

Iglič. Lesenjači, hočete reči. Tam so zdaj po Rechbauerjevem predlogu začeli odpravljati konkordat.

Brezovec. Zakaj pa se pravi dvorana državnega zbora „lesenjača“?

Iglič. Ker je napravljena iz lesa! Prej se je tudi zvala Schmerlingovo gledališče, katero ime je tudi prav prilično bilo.

Semenko. Tedaj konkordat so spet začeli odpravljati! kaj drugega posla nimajo? Ne morem zapopasti, kaj nam je ta revni konkordat napoti, saj nas celo nič ne stoji! Po mojem mnenju bi mnogo koristnejše bilo, če bi se odpravljali vojaki, t. j. če bi se znižale njih številke, ker te nas strašno mnogo stojijo, nikder nič ne hasnijo in gospodarstvu se po njih odtegnejo najboljše moči.

Ljubomir. Prav imate g. župan. Nas naša vojska strašno mnogo stoji, ali ravno tako se tudi godi drugim velikim vladam, p. Ruska, Pruska, Francoska, Italijanska, vse imajo velike armade.

Iglič. In vse te države nesejo velike armade na kant?

Ljubomir. Prav imate, ravno tako kakor našo srenjo mnogi ponočni strežaji, o katerih smo govorili danes teden.

Semenko. Res je in Vi ste nam obljubili, da nam danes hočete razložiti, kako bi se dalo v tem pomagati v velikem in v malem. Prosimo razložite nam to!

Ljubomir. Naši srenji bi se v tem pomagalo, se ve da, če bi se tudi z drugimi soseskimi srenjami dalo v tej stvari kaj storiti, take-le: Župani, predsedniki ali kako se pravi srenjskim predstojnikom, bi se naj sošli in ustanovili, da se hočejo vsi na enak način in ostro soperstavljati potepanju, klatenju, beračenju itd., in če se na ta način eno uro v okolici noben berač z denari ali z živežem ne bi več podpiral, temuč se taki, ko bi ga popadli, zapri v kako delavnico, kder bi si toliko zaslužil, kolikor mu je potrebno za silo; verjemite mi, da v kratkem noben potepuh nebi več sem prišel, in potem bi pri vsaki srenji en ponočni strežaj zadostoval, ki bi samo pazil na to, če bi po nemarnosti izšel ogenj, da bi ko najhitrej prebivalce na pomoč klical.

Semenko. Kako pa tedaj, če bi pri takem shodu kaki župan res obljubil, da bo po odločbi ravnal, kesnej pa ne bi ostal moč beseda.

Ljubomir. Tedaj — to bi se že moralo poprej odločiti — bi morala njegova srenja tirjati od njega odškodovanje kvara, ki se je zgodil po njegovi neskrbnosti, kar bi vsaka srenja gotovo storila, ker vsaka želi mir in varnost.

Semenko. Hm! hm! To bi res priganjalo župane k pazljivosti.

Iglič. Ali glejte, g. učitelj, na to mi je prišla neka posebna misel!

Ljubomir. Če je misel pametna, le naprej z njo!

Iglič. Ali se to ne bi dalo izpeljati tudi v velikem, kar ste zdaj povedali v malem?

Črtič. Kako to mislite?

Iglič. Boste taki čuli. Toliko je gotovo, da vse ljudstvo v Evropi želi mir in ga tudi potrebuje.

Semenko. Da, o tem smo vsi ene misli.

Iglič. Skorej v vseh evropskih državah ima tudi ljudstvo zdaj pravico govoriti o vladnih zadevah, kako pa bi tedaj bilo, če bi vse ljudstvo zahtevalo, da bi se zbrala velika skupčina vseh vladarjev, in da bi se k ti skupščini pozvali tudi zastopniki ljudstva, ki bi se pogovarjali o vseh potrebnih zadevah in se konečno s slovesno obljubo zavzeli, da hočejo vse skrbeti za mir!

Žalec. Za Boga svetega! Kolikokrat so že neki vladarji s slovesno prisego obljubili, da niti ne mislijo na vojsko, in so vendar kesnej ravno nasprotno storili. Na to se tedaj ni zanašati.

Iglič. Samo me poslušajte dalje! Jaz nisem zastoj rekel, da bi pri taki skupščini morali biti tudi zastopniki ljudstva. Ti bi tedaj tako tudi morali slovesno izreči, da če bi njih vladar ravnal proti pogodbi in vkljubno začel vojsko, da bi mu njegovo ljudstvo tedaj vsako pomoč za vojskovanje odtegnolo, namreč, da mu ne bi dalo dače, in da bi vojaki bili potem njih prisega odvezani, in ne bi šli v boj. Če bi se to zgodilo, tedaj bi rad videl, kako bi se vladar bojeval?

Semenko. Da, če bi vsi ljudje enkrat prišli do tega, da bi tako postopali.

Iglič. Do tega morajo priti, drugače je pa vse zastopanje ljudstva in vse parlamentiranje toliko vredno kakor lanski sneg.

Črtič. Iglič ima celo prav. Ali še ljudstvo hoče dalje žrtvovati vse, kar ima najboljšega, s krvavimi žuli pridobljen denar, in kar je še mnogo več, kri in življenje svojih ljubljenih sinov in sicer samo zato, ker vladar nima nikdar zadosti in hoče zmirom privojskovati nove dežele?!

Iglič. Če se kaki oče rad preteplje in vsikdar prepričuje, v krčmi grdo razsaja, kupice in steklenice tere, ktere mora potem plačati cela rodovina s težko zasluženimi denarji; ali tedaj njegovi odrasli sinovi nebi imeli prav, če bi ga spremljali in če bi hotel razsajati, da bi ga posili domu peljali.

Semenko. To jim ne more nikdo zabraniti.

Ljubomir. Prav me veseli Iglič, da sem Vas na to misel napeljal.

Žalec. Kar je resnica ostane resnica, g. Ljubomir najdejo povsod pravo pripodobo, in kar so nam rekli o velikih in malih razmerah, je celo resnično.

Ljubomir. In Iglič je za meno to stvar prav dobro dalje razlagal, da se morem čuditi, da je to stvar tako dobro zapopal.

Brezovec. Zato pa jaz zmirom pravim, Iglič more biti minister zunanjih in notrajnih zadev, drugače Avstrija ne bo prišla do boljšega.

Semenko. Jaz pa taki dam svoj glas g. učitelju, ko bo enkrat prišlo do tega, da si bo v Avstriji ljudstvo samo volilo ministre.

Ljubomir. Lepa hvala, bojim se vendar, da mi vsi še ne bomo tega doživeli. — Veseli nas samo, da zidamo palače v zraku, ker, če se jedna podere, začnemo drugo. — Z Bogom.

Dopis.

Iz Ljutomera. Hočem nekatere podobnosti med bivšim in zdajnim bilježnikom ljutomerskim, Högelsbergerjem in Höchtlom navesti. Högelsberger ni v gospodarenju svojega premoženja napredoval, in to isto nesrečo ima tudi Höchtl. Högelsberger je veliko dedščino, Höchtl pa znamenit iznesek v številni loteriji dobil. Högelsberger je eden najodličnejših dopisateljev znanega ljubljanskega „Blatnika“, in Höchtl jo tudi svoje skušnje čez Idrijo „Tagblatu“ zvesto priobčeval. Högelsberger je narodnjake zaradi dobička preganjal, in Höchtl ima tudi nad njihovim zatiranjem posebno veselje. Högelsberger, ko je materialno in moralno propal, je zapustil Ljutomer, in Höchtl gotovo tudi ne bodo v Ljutomeru rožice cvetele. Ali pa bodo ljutomerski stanovniki — s tem mislim nemškutarje — sirensko petje Höchtlovo tudi tako slepo sledili, ne morem še znati; ali vsa je podoba, ker Ljutomerčani te baže imajo posebno ljubezen do vrtoglavja (schwindel), rečeglasja (phrasengeklingel) itd., in malo čutja za bitnost. Ovi govorijo o „freiheit, staatsgrundgesetz“, da se na kratko izrazim, kakor kuharica de jure. Kaj pa porečete k sledeči pripovedi.

Pred 1864. letom ni bil sicer Högelsberger župan, ali vendar faktotum v občini; gospodarjenje z občinskim premoženjem se vendar ni dopadlo, in takrat je zdajni župan Steirer po novi šegi Steyer svoj glas v občinskih sejah povzdignil, ter občinskemu odboru zaradi gospodarjenja s tožbo pretil. Da sta Högelsberger in St. po tem neprijatelja postala, se razumeva, — ali to neprijateljstvo ni dolgo trpelo, St. se je do županstva popel, in kakor tak tudi ni lahko

računov polagal. On je videl, da ni nič boljši kakor Högelsberger, in ker sta se še v sovraštvo proti Slovincem slagala, sta se objela, poljubila, za odpuščenje prosila, od vesolja jokala in prisegla, da bosta Slovincem z združenimi močmi na poti stala. Med tem pa se je javno mnenje po trgu razvijalo, da St. tudi ni mož, kateri bi svoji službi kos bil, in da se je tudi on vkljub temu, da je pri vsaki javni priliki refren imel „le složno moji ljubi tržani“, (Nur Eintracht meine lieben Mitbürger) bitno razpora vdeleževal.

Ljutomer ima veliko premoženje, pa je tudi bogat na nezdravih lužah. Cesta skozi „Hažgovce“ je slabejša kakor navadna občinska cesta, za polepšanje trga se malo ali celo nič ne stori, za to pa se denar izposojuje, obresti pa tako nemarno vtirjajo, da se je bati znatne zgube.

Pričakujemo, da Hažgavčanci ne bodo dolgo tega mirno gledali, ampak se trsili, da se bo tudi na nje blagoslov občinskega premoženja izlil, in da se bo tudi njihova ulica ali cesta iz predpotopnega stanja v stanje kulture predstavila, ker čas ni več daleč, ob katerem bo nemškutarski zarod (clique) svoje zlonosno gospodstvo izgubil, na njegovo mesto pa bodo Slovenci stopili, katerim Ljutomer tudi služi. Le imejmo potrpljenje in bodimo stalni, kakor naše geslo, Nulla dies sine linea (Noben dan brez koraka.)

Politični ogled.

Njih Veličanstvo cesar je sprejel adreso zbornice poslancev, kar se je pred kratkim v zbornici oznanilo.

V zbornici poslancev se je odobril predlog odseka za prevdarek državnih stroškov, po katerem se bode skozi 10 let vsako leto plačevalo 3.600.000 gld. za cesarsko dvoranstvo. Edini poslanec Mende se je temu vpiral in rekel, da se v desetih letih zna mnogo premeniti, zakaj tedaj tako daleko naprej kaj takega odločiti. Dalje se je sprijela postava, po kateri je delavcem privoljena pravica koalicije, t. j. postava, po kateri se smejo združevati. Dalmatinec Knezevič je interpeliral vlado, ali ne bo v tej sesiji že predložila zidanje železnice, ki bi vezala Dalmacijo z državo. Plenar je obljubil na to odgovoriti — Predlog je tudi storjen v obeh zbornicah, da se naj poviša plača učiteljem srednjih šol. —

V ogerskem državnem zboru so poslanci neogerskih narodov nasvetovali, naj se magjarsko gledališče nebi podpiralo z državnim denarjem.

Poljski poslanci še zmirom sedijo v dunajskem državnem zboru, čeravno so že 8. t. m. zvedeli, da je v dotičnem odseku minister Hasner rekel: „Vlada celo poljske rezolucije ne more sprejeti“, in čeravno je poljsko demokratsko društvo v Lvovu že dalj časa celo odločno izreklo, da Poljaki naj izstopijo iz državnega zbora in da naj ne podpirajo s svojim sodelovanjem nemško ministerstvo.

Srbski vladni listi govorijo prav ostro in izpovedajo pred celim svetom, da Srbija ne bo nikdar dopustila, da bi Turki vzeli Črno goro. Važno je tudi to, da Turkom očitno pravijo, da bodo naše slovanske moči združene, če bi Turki hoteli vzeti on del slovanske zemlje.

Dalmatinci se ustavljajo ljudskemu popisovanju in tudi protestirajo soper to, da bi se delale nove vojaške trdnjave in ceste. Tedaj še ne bo tako hitro miru v Dalmaciji.

Na Českem namerjava vlada napraviti med rekama Labo in Veltavo pri Melniku stalen obtrdjen vojaški tabor. Vlada se morebiti boji krvavega upora. — Volitev dr. Braunerja za mestnega župana v Pragi vlada ni potrdila, ravno tako tudi ni volitev dr. Rigerja potrdila, ki je bil izvoljen za prvomestnika okrajnega zastopa Hotjeborskega, ker sta oba deklaranta. Lepo spoštovanje srenjske in okrajne avtonomije.

V Ruski se po večjih sodnijskih okrajih s baltičkih deželah vpeljavajo mirovne in porotne sodnije, temu pa se tamošnji nemški baroni zlo zoperstavljajo, ker po tem zgubijo svoj upliv.

Iz Bukaresta se piše, da je ministerstvo ukazalo, da morajo vsi židi do dne sv. Demetrija zapustiti deželo, ki jo še po poprejšnem ukazu niso zapustili, in da se bodo uradniki kaznovali, ki ne bodo za to skrbeli. — V zadnji seji je bil v Bukarestu viharni preprič, vsled kterega se je ministerstvo odpovedalo, kar je knez sprejel, zdaj pa je v zadregi, ker ne more najti ministrov.